

Een wonderbril: kwakzalverij in de oogheelkunde

Martijn ter Borg

In 2006 bracht de optometrist Frans Oosterhof zijn E-scoop brillenglazen op de markt. Deze speciale brillenglazen die hij heeft ontwikkeld voor de behandeling van macula degeneratie, zouden ook helpen tegen andere chronische en moeilijk behandelbare oogaandoeningen. De E-scoop brillenglazen zijn nooit onderwerp geweest van serieus onderzoek.

Macula degeneratie is een ernstige oog-aandoening die veelal oudere, en daarmee kwetsbare, patiënten treft. De ziekte kan behoorlijk invaliderend kan zijn. Het is de meest voorkomende oorzaak van slechtziendheid in de westerse landen. Naar schatting zijn er in Nederland ongeveer 100.000 mensen die macula degeneratie in een gevorderd stadium hebben. Bij macula degeneratie wordt het centrale deel van het gezichtsveld (de zogenaamde gele vlek), waarmee normaal juist wordt gefocust en je dus scherp ziet, geleidelijk minder. Het perifere gezichtsveld blijft wel bestaan. In uitzonderlijke gevallen kan het centraal zien helemaal 'blind' worden. Meestal is er dan sprake van de natte vorm van macula degeneratie die sneller verloopt dan de droge variant. De grote meerderheid van patiënten wordt niet volledig blind bij deze aandoening. De opties voor behandeling van macula degeneratie zijn beperkt. Langzamerhand komen er echter enkele behandelingen die (enigszins) werkzaam zijn, vooral bij de zogenaamde natte vorm van macula degeneratie. Deze behandeling remt de afname van het gezichtsvermogen, en in enkele gevallen treedt een verbetering van het zien op. Genezing of volledig herstel van de visus is helaas niet mogelijk.

Bovenstaande punten, een kwetsbare groep patiënten en een moeilijk behandelbare, chronische ziekte, bieden natuurlijk een goede niche voor het aanbieden van alternatieve behandelingen.

E-scoop

E-scoop • De E-scoop brillenglazen zijn volgens de fabrikant dikke, gele brillenglazen die werkzaam zouden zijn bij macula degeneratie (zie www.o-vision.nl). Frans Oosterhof beweert dat hij er 15 jaar over heeft gedaan om de E-scoop brillenglazen uit te vinden door, volgens de website van O-vision, goed te luisteren naar patiënt en veel te experimenteren. Met zijn uitvinding heeft hij in 2006 zelfs de Herman Wijffels-prijs gewonnen, een prijs die door de Rabobank is ingesteld voor 'ondernemers met een goed plan, waarbij innovatie en duurzaam ondernemen hand in hand gaan'. Over de werkzaamheid van de behandeling gaat deze prijs helaas niet.

Op de website van O-vision, staat uitgebreide, maar toch heel vage, informatie over het beter kunnen zien door gebruik te maken van deze prisma brillenglazen. De glazen zijn geel van kleur om ervoor te zorgen dat juist het blauwe licht wordt tegengehouden. Waarom dit juist bij macula degeneratie zou werken, is niet duidelijk. Gele glazen zorgen er hooguit voor dat het contrast tussen bepaalde kleuren wat groter wordt, de gezichtsscherpte zal er niet door toenemen. Men ziet wel vaker brillen met wat geel gekleurde glazen bij de opticiens of bij sportzaken liggen. Verder hebben de E-scoop brillenglazen een speciale coating, zijn ze dikker dan normale brillenglazen en zit er een kromming en prisma in het glas. Dit prisma zorgt er volgens de O-vision website voor dat het glas niet scherp stelt op de gele vlek maar op de gebieden net ernaast. Goede onderzoeken zijn er nooit gedaan naar de E-scoop brillenglazen. Er is wel onderzoek gedaan (Smith et al., Verezen et al.) naar de toepassing van sterke prisma's bij patiënten die een excentrische fixatie (zie verder voor uitleg) hadden ontwikkeld en die studies geven juist aan dat het niet mogelijk was met een prisma de gezichtsscherpte te laten stijgen.

Wat prisma-achtergrondinformatie • De meeste mensen met een volledige uitval van het

centrale gezichtsveld, zoals alleen bij een ernstige vorm van macula degeneratie het geval is, ontwikkelen een vorm van excentrische fixatie waarbij een plek in het perifere gezichtsveld wordt gebruikt als alternatief fixatiepunt voor het niet meer functionele centrale deel. Dit zoeken naar een nieuw fixatiepunt is een natuurlijk proces dat spontaan optreedt als de visus van de gele vlek volledig wegvalt. De patiënt gaat de ogen scheef richten als hij een object wil zien om zo met deze 'nieuwe' gele vlek te kunnen kijken. Een zeer sterke prismabril is dan eventueel een hulpmiddel voor deze patiënten, louter ter vermindering van de ongemakken van het scheefkijken zoals het niet recht aankijken van mensen en het soms optreden van hinderlijke neklachten. Zolang de patiënt nog enigszins kan zien met de eigen, maar aangedane, gele vlek, zal een prismabril helemaal niets uithalen. Dit omdat de patiënt zijn fixatie op dit punt zal handhaven en de beeldsprong van het prisma zal neutraliseren door een herstellende oogbeweging. Het onnut van de theorie dat prisma's in de brillenglazen bij aandoeningen in het centrale gezichtsveld voor verbetering zorgen, is al vele jaren bekend. Dat de bril de Herman Wijffels 'innovatieprijs' heeft ontvangen is dus ook vreemd te noemen.

Belangrijke nadelen van prisma brillenglazen zijn het optreden van duizeligheid en vervor-

ming van rechte lijnen in het gezichtsveld. Deze nadelen gelden natuurlijk ook voor de E-scoop brillenglazen. Het belangrijkste nadeel van de 'speciale' E-scoop brillenglazen is echter de prijs. Hoewel deze glazen geen heel bijzondere en moeilijk te maken eigenschappen hebben, varieert de prijs van twee glazen van 800 tot soms wel 1800 euro!

'Werkzaam bij vele aandoeningen' • De website van O-vision belooft de zoekende slechtiende dat er met de E-scoop bril een gedeeltelijk herstel van een deel van het aangedane centrale zicht wordt bereikt en dat detailherkenning en contrast zien worden verbeterd. De fabrikant prijst deze E-scoop brillenglazen ook aan voor zichtverbetering bij andere oog-aandoeningen waaronder glaucoom (hoge oogboldruk), hoornvliesafwijkingen en diabetische retinopathie (schade aan de ogen door suikerziekte). Deze ziektebeelden manifesteren zich echter volledig anders dan macula degeneratie en het is zeer verwonderlijk dat dan met dezelfde glazen verbetering van het zicht bereikt zou kunnen worden. Hoe de speciale prisma's bij deze oogziekten zouden moeten werken is geheel onduidelijk. Misschien is de zachte gele kleur van de glazen rustgevend aan de ogen, maar meer kun je toch echt niet van de E-scoop brillenglazen bij deze ziekten verwachten. ●

Literatuur

- <http://www.o-vision.nl/>
- Mataix et al. Photodynamic therapy for age-related macular degeneration treatment: epidemiological and clinical analysis of a long-term study. *Ophthalmic Surg Lasers Imaging*. 2009 May-Jun;40(3):277-84
- Kaufman et al. Developments in age-related macular degeneration: Diagnosis and treatment. *Geriatrics*. 2009 Mar;64(3):16-9.
- Schmid-Kubista et al. Systemic bevacizumab (Avastin) therapy for exudative neovascular age-related macular degeneration. The BEAT-AMD-Study. *Br J Ophthalmol*. 2009 Jul;93(7):914-9.
- Bakri et al. Same-day triple therapy with photodynamic therapy, intravitreal dexamethasone, and bevacizumab in wet age-related macular degeneration. *Retina*. 2009 May;29(5):573-8.
- Verezen et al. Eccentric viewing spectacles in everyday life, for the optimum use of residual functional retinal areas, in patients with age-related macular degeneration. *Optometry and Vision Science*, 1996; 73(6):413-417
- Smith et al. A randomized controlled trial to determine the effectiveness of prism spectacles for patients with age-related macular degeneration. *Arch Ophthalmol*. 2005 Aug;123(8):1042-50.